

Doporučení pro jazykovou přípravu

META, o.p.s. po celý školní rok 2021/2022 sledovala a vyhodnocovala realizaci jazykové přípravy. Podrobnou kvalitativní analýzu najdete [zde](#). Výstupy i doporučení se v mnohém shodují s analýzou MŠMT. Oceňujeme návrhy MŠMT na změny od dalšího školního roku, které reflektují zásadním způsobem zjištění z analýz a mohou přinést větší dostupnost i zvýšit kvalitu výuky (menší počty žáků pro určení školy, snížení velikosti skupiny pro realizaci, možnost rozdělení skupin na děti z 1. a 2. stupně apod.). I nadále ale trváme na **potřebě vypořádat ještě další zjištění**, aby jazyková příprava umožňovala skutečně rovný přístup ke vzdělávání pro všechny nově příchozí do ČR bez znalosti jazyka, včetně vysokého počtu žáků z Ukrajiny.

Doporučení je důležité brát v úvahu i při **nastavování systému jazykové přípravy na SŠ**. Zde je třeba brát v potaz střídání praktické a teoretické výuky a legislativní možnosti uvolňování z výuky.

Hlavní zjištění:

- **Mnoho žáků s potřebou jazykové přípravy na podporu nedosáhne**
Jazyková příprava je reálně poskytována převážně pro kmenové žáky určených škol (problémy s dojížděním, doprovody, nevhodným rozvrhem, nedostatkem informací pro rodiče dětí z neurčených škol), některé určené školy jazykovou přípravu reálně nezajišťují, mnoho škol s menším počtem kmenových žáků „s nárokem“ nedosáhne na to, aby se staly určenými školami.
- **Neurčené školy v regionech využívají hlavně podporu z § 16 včetně výuky ČDJ**
- **Jazyková příprava v určených školách neprobíhá v plném rozsahu** (personální, prostorové kapacity, neexistence financí na koordinaci)
- **Jazyková příprava na některých školách není kvalitní ani efektivní** (věkově heterogenní skupiny, malé zkušenosti, odpolední výuka, přetěžování dětí výukou v blocích)
- **Distanční jazyková příprava je nefunkční a neefektivní**
- **Určování škol ze strany KÚ není efektivní** (slabá vyjednávací pozice, neochota škol poskytovat jazykovou přípravu ostatním žákům, neochota zřizovatelů, určené školy vs. školy se zkušeností)
- **Chybí efektivní systémový sběr dat** (chybí data o žácích, kteří se do podpory nezapojili, o dostupnosti v regionech, o přínosech jazykové přípravy)

Doporučení

- A) **Prioritní doporučení** (jejich přijetí pozitivně ovlivní dosažitelnost podpory a zásadně ulehčí krajům):
1. **Změnit způsob určování škol - více modelů organizace jazykové přípravy (dva typy určených škol)**
Určování škol je pro kraje velmi náročná administrativa. Kraje budou příští školní rok muset řešit především kapacity škol. Určení školy s 5 a více potřebnými žáky **proto musí být automatické** na základě mimořádného sběru dat na začátku školního roku, aby kraje nezatěžovalo. Kraje by pak z hlediska určování škol měly v regionu **tři zásadní úlohy**:
 - a. určit školy v ORP, kde není automaticky určená škola,
 - b. určit školy, které zajistí jazykovou přípravu žákům ze škol s menším počtem potřebných žáků,

c. sbírat data ze všech (určených i neurčených) škol (viz bod 8).

2. Zajistit financování školám předem (opt- out systém) – motivace zapojit se

Finance musí dostat každá automaticky určená škola (hlásí 5 a více potřebných žáků) předem (na výuku, pomůcky, koordinaci, tlumočení), viz bod 1. Nevyčerpané finance vrací na konci roku. Školy určené krajem (viz bod 1 a,b) dostávají navíc finance na realizaci jazykové přípravy pro žáky z okolních škol (pokud jsou nad rámec jejich skupin). Každá škola má také adekvátní finance na koordinaci jazykové přípravy a podpory žáků s OMJ (podle počtu skupin), určené školy 1 a,b mají ještě finance na zvýšenou koordinaci a komunikaci spojenou se vzděláváním žáků ostatních škol.

3. Podpora role krajských úřadů a zřizovatelů

Úloha krajů a zřizovatelů je v realizaci jazykové přípravy v území klíčová. Je třeba posílit krajské kompetence a zajistit větší koordinaci v území a průběžnou komunikaci o realizaci a potřebách.

4. Systémový sběr dat

Po celý školní rok nebyla data o reálném počtu podpořených. Stejně jako nebyla data o žácích, kteří se do systému nezapojili. To je potřeba změnit. Je nutné centrálně zahájit pravidelný sběr dat o počtech žáků s nedostatečnou znalostí jazyka pro školské statistiky a zároveň by každá určená škola měla hlásit kraji počet zapojených žáků. Každá škola, jejíž žák nenavštěvuje jazykovou přípravu v určené škole, přestože ji potřebuje, by měla podat kraji informaci o počtu těchto žáků a kraj by měl s touto informací aktivně pracovat (např. určit další školu).

B) Další doporučení (s pozitivními dopady na školní úspěšnost a rovné příležitosti ve vzdělávání):

5. Zvýšená podpora žáků před přestupem na SŠ (žáci 13+)

Žáci před přestupem na SŠ potřebují více podpory v osvojení jazyka kvůli vyšším požadavkům v rámci jednotných přijímacích zkoušek i následného studia na SŠ. Škola s žáky 13+ by měla dostat větší ekvivalent financí na jazykovou přípravu, aby tato měla větší rozsah hodin ČDJ a možnost přípravy na JPZ.

6. JP v přípravných třídách a pro všechny děti v MŠ

Vyjmutí dětí v přípravných třídách z možnosti účasti na jazykové přípravě dopadá negativně na jejich (jazykovou) připravenost na vstup do ZŠ. Zároveň jim následně není umožněno zapojit se do jazykové přípravy v 1. třídě (pobyt delší než 12 měsíců). To může mít negativní dopady na jejich úspěšnost ve vzdělávání.

Jazykovou přípravu potřebují v MŠ nejen předškoláci, v současné chvíli ji mohou mít mladší děti jen na doporučení PPP. Pokud by byly do jazykové přípravy také zahrnuty, ušetřilo by to kapacity poraden a umožnilo více školám jazykovou přípravu realizovat.

7. Dlouhodobá podpora jazyka a začleňování

Umožnit školám financovat podporu žáků v jazyce dlouhodobě (i po uplynutí 12 měsíců v ČR) bez nutnosti doporučování podpůrných opatření v PPP, což je doposud jedinou možností stabilního financování podpory v jazyce. Rozhodnutí, jakou podporu konkrétní žák potřebuje, nechat na řediteli

školy na základě jazykového testu. Podporu v ČDJ umožnit až do úrovně B2. Jinak hrozí přetížení poraden anebo naopak žáci bez potřebné podpory.

8. Vytvoření kurikula pro pokročilejší úroveň ČDJ a zanesení ČDJ do RVP

Pro výuku pokročilejší úrovně ČDJ chybí školám kurikulární opora. Je třeba vytvořit kurikulum ČDJ pro pokročilejší žáky (úroveň A2-B2). Vzniklé kurikulum ČDJ je třeba zakomponovat do RVP ZV a provázat je s dalšími legislativními dokumenty, včetně systému financování regionálního školství přes tzv. PHmax¹.

9. Umožnit budování odborných kapacit na školách

Dlouhodobá podpora v jazyce umožní i budování kapacit specialistů na ČDJ a jistotu v zaměstnání pro učitele ČDJ. Budovat odbornost a mít pracovní jistoty potřebují i koordinátoři.

V neposlední řadě je nutné **do systému jazykové přípravy přidat i ostatní žáky s OMJ s českým, nebo dvojím občanstvím**. Ideálním řešením je vytvoření samostatného **paragrafu ve školském zákoně o nároku na jazykovou přípravu a jazykovou podporu na základě nedostatečných jazykových dovedností**. Tento paragraf a jeho prováděcí předpis by sjednotily v současnosti roztržštěnou praxi jazykové přípravy z § 20 a jazykové podpory z § 16 jako podpůrného opatření.

¹ Více ve strategickém cíli č. 6 v Strategické cíle pro jazykovou přípravu a rovné příležitosti pro roky 2021–2022 dostupné na https://cloud.meta-ops.eu/wp-content/uploads/2021/02/meta_policy-paper_2021.pdf.